

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 24ης Μαρτίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Επείγουσα προδικαστική διαδικασία – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Άρθρο 10 – Διεθνής δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας – Απαγωγή παιδιού – Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων κράτους μέλους – Εδαφικό πεδίο εφαρμογής – Μετακίνηση παιδιού σε τρίτο κράτος – Απόκτηση συνήθους διαμονής σε αυτό το τρίτο κράτος»

Στην υπόθεση C-603/20 PPU,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο] με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Νοεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

SS

κατά

MCP,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του πέμπτου τμήματος, M. Ilešič, K. Λυκούργο και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Ράντος

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη το από 6 Νοεμβρίου 2020 αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου, το οποίο περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Νοεμβρίου 2020, να εκδικασθεί η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατά την επείγουσα διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 107 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

έχοντας υπόψη την από 2 Δεκεμβρίου 2020 απόφαση του πέμπτου τμήματος να κάνει δεκτό το αίτημα αυτό,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Φεβρουαρίου 2021,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο SS, εκπροσωπούμενος από την A. Tayo, barrister, εντεταλμένη από την J Dsouza, solicitor,
- η MCP, εκπροσωπούμενη από τον A. Metzger, QC, και την C. Proudman, barrister, εντεταλμένους από την H. Choudhery, solicitor,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Φεβρουαρίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2116/2004 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2004 (ΕΕ 2004, L 367, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 2201/2003).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του SS, πατέρα της μικρής P, και της MCP, μητέρας του παιδιού αυτού, σχετικά με αίτηση του πατέρα να διαταχθεί η επιστροφή του παιδιού στο Ηνωμένο Βασίλειο και να εκδοθεί απόφαση επί του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση της Χάγης του 1980

- 3 Η Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, η οποία υπογράφηκε στις 25 Οκτωβρίου 1980 στο πλαίσιο της Διάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (στο εξής: Σύμβαση της Χάγης του 1980), τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 1983. Όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι συμβαλλόμενα μέρη της ως άνω σύμβασης.
- 4 Η σύμβαση αυτή περιέχει διάφορες διατάξεις που έχουν ως αντικείμενο την άμεση επιστροφή παιδιού το οποίο έχει μετακινηθεί ή κρατείται παράνομα.
- 5 Το άρθρο 16 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 προβλέπει ότι, αφού ενημερωθούν για την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού, κατά την έννοια του άρθρου 3 της σύμβασης αυτής, οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές του συμβαλλόμενου κράτους στο οποίο μετακινήθηκε ή κατακρατείται το παιδί δεν μπορούν να εκδώσουν απόφαση επί της ουσίας όσον αφορά το δικαίωμα επιμέλειας μέχρις ότου διαπιστωθεί ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω σύμβασης για επιστροφή του παιδιού ή μέχρις ότου παρέλθει εύλογο χρονικό διάστημα χωρίς να έχει υποβληθεί αίτηση για την εφαρμογή της ίδιας αυτής σύμβασης.

Η Σύμβαση της Χάγης του 1996

- 6 Όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν είτε επικυρώσει τη Σύμβαση σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, η οποία συνήφθη στη Χάγη στις 19 Οκτωβρίου 1996 (στο εξής: Σύμβαση της Χάγης του 1996), είτε προσχωρήσει σ' αυτήν.
- 7 Η ως άνω σύμβαση προβλέπει κανόνες που αποσκοπούν στην ενίσχυση της προστασίας των παιδιών στις διεθνείς υποθέσεις και στην αποφυγή των συγκρούσεων μεταξύ των νομικών συστημάτων των συμβαλλομένων κρατών όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και την εκτέλεση των μέτρων προστασίας των παιδιών.
- 8 Όσον αφορά την απαγωγή παιδιού, το άρθρο 7 της εν λόγω σύμβασης ορίζει, στην παράγραφο 1, στοιχεία α' και β', τα εξής:

«Σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, οι αρχές του συμβαλλομένου κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους έως ότου το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος και:

- α) κάθε πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλος οργανισμός, που έχει την επιμέλεια, συναινέσει στη μετακίνηση ή κατακράτηση, ή
- β) το παιδί διέμεινε σε αυτό το άλλο κράτος για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους από τότε που το πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλος οργανισμός, που έχει την επιμέλεια, έλαβε ή όφειλε να έχει λάβει γνώση του τόπου στον οποίο βρισκόταν το παιδί, κανένα αίτημα για επιστροφή που τυχόν υποβλήθηκε κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν παραμένει ακόμη εκκρεμές και το παιδί έχει προσαρμοστεί στο νέο του περιβάλλον.»
- 9 Κατά το άρθρο 52, παράγραφοι 2 και 3, της ίδιας αυτής σύμβασης:

«2. Η παρούσα σύμβαση δεν επηρεάζει τη δυνατότητα ενός ή περισσότερων συμβαλλομένων κρατών να συνάπτουν συμφωνίες που περιλαμβάνουν, αναφορικά με τα παιδιά που έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε ένα από τα κράτη μέρη των συμφωνιών αυτών, διατάξεις για ζητήματα που διέπονται από την παρούσα σύμβαση.

3. Οι συμφωνίες που θα συναφθούν από ένα ή περισσότερα συμβαλλόμενα κράτη για ζητήματα που διέπονται από την παρούσα σύμβαση δεν επηρεάζουν, στις σχέσεις αυτών των κρατών με τα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη, την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας σύμβασης.»

Το δίκαιο της Ένωσης

- 10 Οι αιτιολογικές σκέψεις 12 και 33 του κανονισμού 2201/2003 έχουν ως εξής:

«(12) Οι κανόνες αρμοδιότητας που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος κανονισμού περί γονικής μέριμνας επιλέγονται υπό το πρίσμα του συμφέροντος του παιδιού, ειδικότερα δε του κριτηρίου της εγγύτητας. Αυτό σημαίνει ότι κατά πρώτο λόγο θα πρέπει να είναι αρμόδια τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις μεταβολής της διαμονής του παιδιού ή ύστερα από συμφωνία μεταξύ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας.

[...]

- (33) Ο παρών κανονισμός αναγνωρίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερα, επιδιώκει να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 11 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:
- «1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου, σε αστικές υποθέσεις που αφορούν:
- [...]
- β) την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας.
2. Οι υποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 στοιχείο β), αφορούν ιδίως:
- α) το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας·
- [...]».
- 12 Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, που φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:
- «Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:
- [...]
- 7) Ο όρος “γονική μέριμνα” περιλαμβάνει το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που παρέχονται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαστική απόφαση, απευθείας από το νόμο ή με ισχύουσα συμφωνία όσον αφορά το πρόσωπο ή την παρουσία του παιδιού. Ειδικότερα ο όρος περιλαμβάνει το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας.
- [...]
- 11) Ο όρος “παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού” σημαίνει τη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού:
- α) εφόσον γίνονται κατά παραβίαση δικαιώματος επιμέλειας το οποίο προκύπτει από δικαστική απόφαση ή από το νόμο ή από συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του
- και
- β) με την επιφύλαξη ότι το δικαίωμα αυτό ασκείται πραγματικά, αποκλειστικά ή από κοινού με άλλους, κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης ή θα είχε ασκηθεί κατ’ αυτόν τον τρόπο εάν δεν είχαν επισυμβεί τα γεγονότα αυτά. Η επιμέλεια θεωρείται ότι ασκείται από κοινού όταν ο ένας από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας δεν μπορεί, σύμφωνα με απόφαση ή απευθείας από το νόμο, να αποφασίζει για τον τόπο διαμονής του παιδιού χωρίς τη συγκατάθεση άλλου δικαιούχου της γονικής μέριμνας.»

- 13 Το κεφάλαιο II του ίδιου κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Δικαιοδοσία», περιλαμβάνει, στο τμήμα 2 με τίτλο «Γονική μέριμνα», το άρθρο 8 με τίτλο «Γενική δικαιοδοσία», το οποίο ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής.

2. Η παράγραφος 1 δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12.»

- 14 Το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003, που φέρει τον τίτλο «Αρμοδιότητα σε περίπτωση απαγωγής παιδιού», ορίζει τα εξής:

«Σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης του παιδιού, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους έως ότου το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη [διαμονή] σε άλλο κράτος μέλος, και

α) κάθε πρόσωπο, ίδρυμα ή οργάνωση που έχει δικαίωμα επιμέλειας έχει συγκατατεθεί στη μετακίνηση ή κατακράτηση,

ή

β) το παιδί έχει διαμείνει σε αυτό το άλλο κράτος μέλος για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους αφότου το πρόσωπο, το ίδρυμα ή οιαδήποτε άλλη οργάνωση που έχει δικαίωμα επιμέλειας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί και το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του, συντρέχει δε μια από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- i) εντός ενός έτους αφότου ο δικαιούχος της επιμέλειας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί, δεν έχει υποβληθεί αίτηση επιστροφής ενώπιον των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους στο οποίο έχει μετακινηθεί ή κατακρατείται το παιδί,
- ii) έχει ανακληθεί αίτηση επιστροφής την οποία υπέβαλε ο δικαιούχος της επιμέλειας, και δεν έχει υποβληθεί νέα αίτηση εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο σημείο i),
- iii) έχει περατωθεί υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11 παράγραφος 7,
- iv) τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του έχουν εκδώσει απόφαση για επιμέλεια που δεν συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού.»

- 15 Το άρθρο 12 του κανονισμού αυτού, το οποίο αφορά την παρέκταση αρμοδιότητας, έχει ως εξής:

«1. Τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία η αρμοδιότητα ασκείται βάσει του άρθρου 3, για να αποφασίσουν για μια αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου των συζύγων, είναι αρμόδια για οιοδήποτε ζήτημα σχετικά με τη γονική μέριμνα το οποίο συνδέεται με την αίτηση αυτή, εφόσον

α) τουλάχιστον ένας από τους συζύγους ασκεί τη γονική μέριμνα του παιδιού

και

β) η αρμοδιότητα των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από τους συζύγους και από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο και είναι προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.

[...]

3. Τα δικαστήρια κράτους μέλους είναι επίσης αρμόδια σε θέματα γονικής μέριμνας σε διαδικασίες εκτός από αυτές που προβλέπονται στην παράγραφο 1, εφόσον

α) το παιδί έχει στενή σχέση με αυτό το κράτος μέλος, λόγω, ιδίως, του ότι ένας εκ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος ή το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους,

και

β) η αρμοδιότητα των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της διαδικασίας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο και η αρμοδιότητα είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κράτος μέλος μη μέρος της [σύμβασης της Χάγης του 1996], η αρμοδιότητα η οποία βασίζεται στο παρόν άρθρο θεωρείται ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού ιδίως όταν μια διαδικασία παρίσταται αδύνατη στο εν λόγω τρίτο κράτος.»

16 Το άρθρο 14 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας», έχει ως εξής:

«Εφόσον κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 8 έως 13, η δικαιοδοσία ρυθμίζεται, σε κάθε κράτος μέλος, από το δίκαιο του κράτους αυτού.»

17 Το άρθρο 60 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Σχέση με ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις», ορίζει τα εξής:

«Στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που είναι συμβαλλόμενα μέρη του, ο παρών κανονισμός υπερισχύει των ακόλουθων συμβάσεων, στο βαθμό που αφορούν θέματα διεπόμενα από αυτόν:

[...]

ε) [Σύμβαση της Χάγης του 1980]».

18 Κατά το άρθρο 61 του κανονισμού 2201/2003, το οποίο αφορά τις σχέσεις με τη Σύμβαση της Χάγης του 1996:

«Στις σχέσεις με τη [Σύμβαση της Χάγης του 1996], εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός

α) εφόσον το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους·

[...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

19 Ο SS και η MCP, αμφότεροι Ινδοί υπήκοοι και κάτοχοι άδειας διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο, αποτελούσαν ζεύγος που δεν είχε συνάψει νομίμως γάμο όταν το τέκνο τους P, Βρετανίδα υπήκοος, γεννήθηκε το 2017.

20 Στη ληξιαρχική πράξη γέννησης αναγράφεται το επώνυμο του πατέρα, οπότε, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, αυτός είναι δικαιούχος γονικής μέριμνας της P.

- 21 Τον Οκτώβριο του 2018 η μητέρα, MCP, μετέβη στην Ινδία με το παιδί. Μετά από μερικούς μήνες, η μητέρα επέστρεψε στο Ηνωμένο Βασίλειο χωρίς το παιδί.
- 22 Πλην βραχείας διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά τη διάρκεια του Απριλίου του 2019, το παιδί παρέμεινε στην Ινδία, όπου ζει με τη γιαγιά του από την πλευρά της μητέρας του.
- 23 Κατά το αιτούν δικαστήριο, είναι πιθανόν η συμπεριφορά της μητέρας να ισοδυναμεί με παράνομη μετακίνηση και/ή κατακράτηση του παιδιού στην Ινδία.
- 24 Ο πατέρας επιθυμεί να ζήσει η Ρ μαζί του στο Ηνωμένο Βασίλειο και, επικουρικός, να μπορεί να έχει επαφές μαζί της στο πλαίσιο του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας.
- 25 Προς τούτο, άσκησε στις 26 Αυγούστου 2020 αγωγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ζητώντας, αφενός, να διαταχθεί η επιστροφή του παιδιού στο Ηνωμένο Βασίλειο και, αφετέρου, να εκδοθεί απόφαση επί του δικαιώματος επικοινωνίας.
- 26 Κατά το δικαστήριο αυτό, η μητέρα αμφισβήτησε τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Αγγλίας και της Ουαλίας, δεδομένου ότι το παιδί δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 27 Προτού αποφανθεί, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να εξετασθεί η διεθνής δικαιοδοσία του βάσει του κανονισμού 2201/2003. Συναφώς, το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε ότι, κατά τον χρόνο υποβολής της υπόθεσης στην κρίση του, αφενός, το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του στην Ινδία και είχε ενταχθεί πλήρως σε κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον στη χώρα αυτή καθόσον, με εξαίρεση την ιθαγένεια, οι πραγματικοί δεσμοί του με το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν ανύπαρκτοι, και, αφετέρου, η μητέρα ουδέποτε δέχθηκε ανεπιφύλακτα τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Αγγλίας και της Ουαλίας επί των ζητημάτων σχετικά με τη γονική μέριμνα της Ρ. Κατόπιν της διαπίστωσης αυτής, το αιτούν δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν μπορούσε να θεμελιωθεί διεθνής δικαιοδοσία του βάσει του άρθρου 8 και του άρθρου 12, παράγραφος 3, του ως άνω κανονισμού.
- 28 Όσον αφορά το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο θεσπίζει τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες, ειδικότερα, ως προς το αν η διάταξη αυτή μπορεί να εφαρμοστεί σε σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ των δικαστηρίων κράτους μέλους και εκείνων τρίτου κράτους.
- 29 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, όπως προκύπτει σαφώς από το γράμμα του άρθρου αυτού καθώς και από την ερμηνεία που εκτίθεται στο σημείο 4.2.1.1 του πρακτικού οδηγού για την εφαρμογή του κανονισμού 2201/2003 τον οποίο δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο κανόνας του άρθρου 10 του κανονισμού αυτού αφορά μόνον τις συγκρούσεις δικαιοδοσίας μεταξύ των κρατών μελών και όχι τις συγκρούσεις δικαιοδοσίας μεταξύ κρατους μέλους και τρίτου κράτους. Το Δικαστήριο επικύρωσε την ερμηνεία αυτή με τη σκέψη 33 της απόφασης της 17ης Οκτωβρίου 2018, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835), ακολουθώντας, επί του σημείου αυτού, τις προτάσεις που ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας Η. Saugmandsgaard Øe στις 20 Σεπτεμβρίου 2018 στην ίδια υπόθεση (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). Εντούτοις, μέρος της εθνικής νομολογίας αναγνωρίζει στη διάταξη αυτή ευρύτερο εδαφικό πεδίο εφαρμογής.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το High Court of Justice (England & Wales), Family Division [άνωτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο], αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:
- «Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού [2201/2003], διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους χωρίς χρονικό περιορισμό τα δικαστήρια κράτους μέλους στο οποίο ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την παράνομη μετακίνησή του (ή κατακράτησή του) σε τρίτο κράτος το οποίο κατέστη εν συνεχεία κράτος της συνήθους διαμονής του;»

Η αίτηση για την εφαρμογή της επείγουσας προδικαστικής διαδικασίας

- 31 Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε να εξετασθεί η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατά την επείγουσα προδικαστική διαδικασία του άρθρου 107, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
- 32 Στο πλαίσιο αυτό, δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού 2201/2003 –ο οποίος θεσπίστηκε, ειδικότερα, βάσει του άρθρου 61, στοιχείο γ', ΕΚ, νυν άρθρου 67 ΣΛΕΕ, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο V του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης–, με αποτέλεσμα η αίτηση αυτή να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της επείγουσας προδικαστικής διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 107 του Κανονισμού Διαδικασίας και, αφετέρου, ότι η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα είναι καθοριστική για την επίλυση της διαφοράς, καθόσον από αυτήν εξαρτάται η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης.
- 33 Όσον αφορά το κριτήριο του επείγοντος, δεδομένου ότι από τον Οκτώβριο του 2018 το παιδί ζει μόνιμως στην Ινδία, πλην βραχείας διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο, υπάρχει ο κίνδυνος η παράταση της κατάστασης αυτής να βλάψει σοβαρά, αν όχι ανεπανόρθωτα, τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του πατέρα του, ακόμη δε και μεταξύ του παιδιού και των δύο γονέων του. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη στη γενική συναισθηματική και ψυχολογική του ανάπτυξη, λαμβανομένου ειδικότερα υπόψη του γεγονότος ότι το παιδί βρίσκεται σε κρίσιμη ηλικία για τη διαμόρφωση της συνείδησής του.
- 34 Εξάλλου, δεδομένου ότι η οικογενειακή και κοινωνική ένταξη του παιδιού έχει ήδη προχωρήσει στο τρίτο κράτος όπου αυτό έχει, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, την τρέχουσα συνήθη διαμονή του, η παράταση της κατάστασης αυτής είναι ικανή να θέσει σε μεγαλύτερο κίνδυνο την ένταξη του παιδιού στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον του σε περίπτωση ενδεχόμενης επιστροφής του στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 35 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πέμπτο τμήμα του Δικαστηρίου αποφάσισε στις 2 Δεκεμβρίου 2020, κατόπιν πρότασης του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να δεχθεί το αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου να εξετάσει την παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με την επείγουσα διαδικασία.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 36 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ένα παιδί, κατά την ημερομηνία άσκησης της αγωγής σχετικά με τη γονική μέριμνα, έχει αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος κατόπιν απαγωγής και μετακίνησής του στο κράτος αυτό, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την απαγωγή του διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους χωρίς χρονικό περιορισμό.
- 37 Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το ιστορικό της θέσπισης μιας διάταξης του δικαίου της Ένωσης μπορεί εξίσου να προσφέρει κρίσιμα στοιχεία για την ερμηνεία της (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Acacia και D'Amato, C-397/16 και C-435/16, EU:C:2017:992, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 38 Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, διαπιστώνεται ότι το άρθρο αυτό προβλέπει, όσον αφορά την αρμοδιότητα σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του τη διατηρούν, αλλά ότι η αρμοδιότητα αυτή μεταβιβάζεται στα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους από τη στιγμή που το παιδί απέκτησε συνήθη διαμονή στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος και εφόσον, επιπλέον, πληρούται μία από τις διαζευκτικές προϋποθέσεις του άρθρου 10.
- 39 Επομένως, από το γράμμα του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 προκύπτει ότι τα κριτήρια που χρησιμοποιεί η διάταξη αυτή για την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας σε περίπτωση απαγωγής παιδιού αφορούν κατάσταση η οποία περιορίζεται στο έδαφος των κρατών μελών. Πράγματι, διεθνής δικαιοδοσία απονέμεται κατ' αρχήν στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν μετακινηθεί ή κατακρατηθεί παρανόμως σε άλλο κράτος μέλος, υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας μεταβίβασης της εν λόγω δικαιοδοσίας, εφόσον συντρέχουν ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις, στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί αυτό απέκτησε τη νέα συνήθη διαμονή του κατόπιν της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης.
- 40 Το γεγονός ότι το εν λόγω άρθρο χρησιμοποιεί την έκφραση «κράτος μέλος» και όχι τους όρους «κράτος» ή «τρίτο κράτος» και ότι εξαρτά την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας από τρέχουσα ή προγενέστερη συνήθη διαμονή «σε κράτος μέλος», χωρίς να προβλέπει ρύθμιση για το ενδεχόμενο της απόκτησης διαμονής στο έδαφος τρίτου κράτους, συνεπάγεται επίσης ότι το ίδιο αυτό άρθρο διέπει μόνον τη διεθνή δικαιοδοσία στις περιπτώσεις απαγωγής παιδιού μεταξύ των κρατών μελών.
- 41 Πρέπει να προστεθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικής με την ερμηνεία του άρθρου 8 του κανονισμού 2201/2003, ότι το γράμμα του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι η εφαρμογή του άρθρου αυτού εξαρτάται από ενδεχόμενη σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ των δικαστηρίων πλειόνων κρατών μελών (απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, σκέψη 33).
- 42 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι, όπως επισήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 αποτελείται από μία και μόνη περίοδο, οπότε ήδη από τη δομή του προκύπτει ότι συνιστά αδιαίρετο σύνολο. Εξ αυτού έπεται ότι η διάταξη αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως αποτελούμενη από δύο διακριτά μέρη εκ των οποίων το ένα θα μπορούσε αυτοτελώς να δικαιολογήσει την κατ' αρχήν διατήρηση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων κράτους μέλους χωρίς χρονικό περιορισμό, σε περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης παιδιού σε τρίτο κράτος.
- 43 Όσον αφορά, δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003, διαπιστώνεται ότι η διάταξη αυτή συνιστά κανόνα που θεσπίζει ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας σε σχέση με τον γενικό κανόνα του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, κατά τον οποίο τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού έχουν, κατ' αρχήν, διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας.
- 44 Πράγματι, το άρθρο 8, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12.
- 45 Συναφώς, υπογραμμίζεται, πρώτον, ότι η ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας που θεσπίζει ο κανόνας του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 εξουδετερώνει το αποτέλεσμα που θα επέφερε η εφαρμογή του κανόνα γενικής δικαιοδοσίας του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, δηλαδή τη μεταβίβαση της δικαιοδοσίας στο κράτος μέλος εντός του οποίου το παιδί απέκτησε νέα συνήθη διαμονή, κατόπιν της απαγωγής του. Δεδομένου ότι αυτή η μεταβίβαση δικαιοδοσίας ενέχει τον κίνδυνο να προσπορίσει δικονομικό πλεονέκτημα στον δράστη της παράνομης πράξης, το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 39 της

παρούσας απόφασης, ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση διατηρούν παρά ταύτα την αρμοδιότητά τους, εκτός αν πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

- 46 Όταν όμως το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του σε τρίτο κράτος, το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 δεν έχει εφαρμογή ελλείψει συνήθους διαμονής σε κράτος μέλος. Πράγματι, η διάταξη αυτή δεν αφορά τέτοια περίπτωση. Επομένως, υπό τις συνθήκες αυτές, ο κανόνας του άρθρου 10, ο οποίος καθιστά δυνατό τον αποκλεισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας την οποία θα μπορούσαν να διεκδικήσουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους της νέας συνήθους διαμονής βάσει του γενικού κανόνα, παύει να έχει λόγο ύπαρξης και, επομένως, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής. Κατά συνέπεια, το εν λόγω άρθρο 10 δεν δικαιολογεί τη χρονικά απεριόριστη διατήρηση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του, όταν το παιδί έχει απαχθεί και μετακινηθεί σε τρίτο κράτος.
- 47 Δεύτερον, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι κανόνες περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας χρήζουν στενής ερμηνείας, η οποία δεν πρέπει να βαίνει πέραν των περιπτώσεων που ρητώς προβλέπει ο οικείος κανονισμός (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, σκέψη 25, της 16ης Ιανουαρίου 2014, *Kainz*, C-45/13, EU:C:2014:7, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 25ης Ιανουαρίου 2018, *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψη 27).
- 48 Κατά συνέπεια, η ερμηνεία ενός τέτοιου κανόνα δεν είναι δυνατό να στηρίζεται στην αυτοτελή εφαρμογή ενός και μόνον τμήματος του λεκτικού του. Κάτι τέτοιο θα συνέβαινε αν το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 ερμηνευόταν βάσει αποκλειστικά και μόνον ενός στοιχείου του πρώτου μέρους του άρθρου αυτού, προκειμένου να συναχθεί ότι, όταν ένα παιδί έχει απαχθεί και μετακινηθεί σε τρίτο κράτος, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο είχε την προηγούμενη συνήθη διαμονή του διατηρούν κατ' αρχήν και χωρίς χρονικό περιορισμό τη δικαιοδοσία τους εφόσον δεν μπορεί να πληρωθεί η άλλη προϋπόθεση που προβλέπεται στο ίδιο άρθρο, η οποία αφορά την απόκτηση συνήθους διαμονής σε άλλο κράτος μέλος.
- 49 Τρίτον, μια τέτοια ερμηνεία θα είχε ως αποτέλεσμα να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 10 περίπτωση την οποία ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε πρόθεση να συμπεριλάβει, ήτοι εκείνη της απαγωγής και μετακίνησης παιδιού σε τρίτο κράτος.
- 50 Συναφώς, από το ιστορικό θέσπισης του κανονισμού 2201/2003 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να θεσπίσει αυστηρή ρύθμιση όσον αφορά τις απαγωγές παιδιών στο εσωτερικό της Ένωσης, αλλά δεν θέλησε να υπαγάγει στη ρύθμιση αυτή τις απαγωγές και μετακινήσεις παιδιών σε τρίτο κράτος, οι οποίες θα πρέπει να καλύπτονται, μεταξύ άλλων, από διεθνείς συμβάσεις όπως η σύμβαση της Χάγης του 1980, που ίσχυε ήδη σε όλα τα κράτη μέλη κατά την ημερομηνία της πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 και τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 44/2001 όσον αφορά τα θέματα διατροφής, η οποία υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 3 Μαΐου 2002 [COM(2002) 222 τελικό] (ΕΕ 2002, C 203 E, σ. 155) (στο εξής: πρόταση κανονισμού), και οδήγησε στην έκδοση του κανονισμού 2201/2003, καθώς και η σύμβαση της Χάγης του 1996, στην οποία πολλά κράτη μέλη δεν είχαν ακόμη μπορέσει να προσχωρήσουν κατά την ημερομηνία εκείνη.
- 51 Η διαπίστωση αυτή προκύπτει σαφώς από την αιτιολογική έκθεση της εν λόγω πρότασης κανονισμού, η οποία επισημαίνει ότι, «με σκοπό την αντιμετώπιση διεθνών καταστάσεων, η Επιτροπή υπέβαλε [...] πρόταση απόφασης του Συμβουλίου με την οποία εξουσιοδοτούνται τα κράτη μέλη να υπογράψουν τη σύμβαση της Χάγης του 1996» [COM(2002) 222 τελικό/2, σ. 3].

- 52 Η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να εξασφαλίσει τη συνύπαρξη της νομοθεσίας της Ένωσης περί απαγωγής παιδιών με εκείνη που θεσπίζεται με διεθνείς συμβάσεις αποτυπώνεται και στην αιτιολογική έκθεση η οποία συνοδεύει την έκθεση της Επιτροπής Ελευθεριών και Δικαιωμάτων των Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 7ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με την πρόταση κανονισμού (τελικό Α 5–0385/2002, σ. 19), και η οποία αναφέρει ότι η εν λόγω πρόταση, προβλέποντας σαφή και συνεκτική ρύθμιση στις περιπτώσεις απαγωγής παιδιού εντός της Ένωσης, αποτελεί «μέσο που μπορεί να παράσχει ένα πιο συνεκτικό σύστημα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και που μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα με τις συμβάσεις της Χάγης του 1980 και του 1996 σε διεθνές επίπεδο».
- 53 Η εν λόγω ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, κατά την οποία το κράτος μέλος της προγενέστερης συνήθους διαμονής του παιδιού διατηρεί τη διεθνή δικαιοδοσία του χωρίς χρονικό περιορισμό όταν το παιδί έχει απαχθεί και μετακινηθεί σε τρίτο κράτος, θα είχε ως συνέπεια, όταν το παιδί έχει αποκτήσει –κατόπιν απαγωγής– συνήθη διαμονή σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Χάγης του 1996, να καθίστανται άνευ αντικειμένου το άρθρο 7, παράγραφος 1, και το άρθρο 52, παράγραφος 3, της σύμβασης αυτής.
- 54 Πράγματι, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της Σύμβασης της Χάγης του 1996 προβλέπει, όπως ακριβώς και το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003, μεταβίβαση διεθνούς δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του κράτους της νέας συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές συναρτώνται, μεταξύ άλλων, με την πάροδο χρόνου σε συνδυασμό με τη συναίνεση ή την αδράνεια του ενδιαφερόμενου δικαιούχου επιμέλειας, εξυπακουμένου ότι το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του.
- 55 Εντούτοις, αυτή η δυνατότητα μεταβίβασης διεθνούς δικαιοδοσίας θα αποκλειόταν οριστικά αν, δυνάμει του εν λόγω άρθρου 10, τα δικαστήρια κράτους μέλους διατηρούσαν χωρίς χρονικό περιορισμό τη διεθνή δικαιοδοσία τους. Κατά τον ίδιο τρόπο, αυτή η διατήρηση διεθνούς δικαιοδοσίας θα αντέβαινε επίσης στο άρθρο 52, παράγραφος 3, της Σύμβασης της Χάγης του 1996, σύμφωνα με το οποίο μια ρύθμιση που έχει συναφθεί μεταξύ περισσοτέρων συμβαλλομένων κρατών επί θεμάτων που ρυθμίζει η σύμβαση αυτή –όπως η προβλεπόμενη στον κανονισμό 2201/2003– απαγορεύεται να επηρεάζει, στις σχέσεις των κρατών αυτών με τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη, την εφαρμογή των διατάξεων της εν λόγω σύμβασης. Στο μέτρο, όμως, που η διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας δεν θα μπορούσε να μεταβιβαστεί στα δικαστήρια των συμβαλλομένων κρατών, οι σχέσεις αυτές θα επηρεάζονταν κατ' ανάγκην.
- 56 Επομένως, τα κράτη μέλη, τα οποία έχουν όλα κυρώσει τη Σύμβαση της Χάγης του 1996 ή προσχωρήσει σε αυτήν, θα υποχρεώνονταν, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να ενεργήσουν κατά παράβαση των διεθνών υποχρεώσεών τους.
- 57 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η ειδική ρύθμιση την οποία θέλησε να θεσπίσει ο νομοθέτης της Ένωσης με την έκδοση του κανονισμού 2201/2003 αφορά τις περιπτώσεις απαγωγής και μετακίνησης παιδιού από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Επομένως, ο σχετικός κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας, ήτοι ο κανόνας του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει εφαρμογή στην περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης παιδιού σε τρίτο κράτος.
- 58 Τρίτον, διαπιστώνεται ότι μια ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 η οποία θα κατέληγε σε διατήρηση διεθνούς δικαιοδοσίας χωρίς χρονικό περιορισμό δεν θα ήταν σύμφωνη με έναν από τους θεμελιώδεις σκοπούς –ήτοι την εξυπηρέτηση του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού– τους οποίους επιδιώκει ο ως άνω κανονισμός προκρίνοντας, προς τούτο, το κριτήριο της εγγύτητας (πρβλ. αποφάσεις της 15ης Φεβρουαρίου 2017, W και V, C-499/15, EU:C:2017:118, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 17ης Οκτωβρίου 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, σκέψη 48).

- 59 Πράγματι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της πρότασης κανονισμού [COM(2002) 222 τελικό/2, σ. 12], σκοπός του νομοθέτη της Ένωσης ήταν, όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα της απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ, αφενός, της ανάγκης να αποτραπεί το ενδεχόμενο η παράνομη πράξη να αποβεί υπέρ του απαγωγέα (πρβλ. απόφαση της 1ης Ιουλίου 2010, *Rovse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, σκέψη 43), και, αφετέρου, της σκοπιμότητας απονομής στο δικαστήριο που είναι πλησιέστερο στο παιδί της διεθνούς δικαιοδοσίας επί αγωγών περί γονικής μέριμνας.
- 60 Διαπιστώνεται όμως ότι η ανεπιφύλακτη, χωρίς χρονικό περιορισμό διατήρηση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης, παρά το γεγονός ότι η απαγωγή και μετακίνηση στο τρίτο κράτος έτυχε εν τω μεταξύ, μεταξύ άλλων, της συναίνεσης κάθε προσώπου, ιδρύματος ή άλλου οργανισμού που έχει την επιμέλεια, και χωρίς καμία προϋπόθεση σχετική με τη συνεκτίμηση των ειδικών περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την κατάσταση του ενδιαφερόμενου παιδιού ή τη διασφάλιση του υπέρτερου συμφέροντός του, θα εμπόδιζε το δικαστήριο το οποίο κρίνεται ως το πλέον κατάλληλο για την εξέταση των μέτρων που αποσκοπούν στο υπέρτερο συμφέρον του παιδιού να επιληφθεί αγωγών σχετικών με τέτοια μέτρα. Το αποτέλεσμα αυτό θα ήταν αντίθετο προς τον σκοπό που επιδιώκει ο κανονισμός 2201/2003, ο οποίος πρέπει να ερμηνεύεται, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 33 του ίδιου κανονισμού, υπό το πρίσμα του άρθρου 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 61 Εκτός αυτού, μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 η οποία θα κατέληγε σε διατήρηση διεθνούς δικαιοδοσίας χωρίς χρονικό περιορισμό θα παρέβλεπε επίσης τη λογική του μηχανισμού άμεσης επιστροφής ή μη επιστροφής που θεσπίστηκε με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980. Πράγματι, εάν, σύμφωνα με το άρθρο 16 της σύμβασης αυτής, αποδειχθεί ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω σύμβασης για επιστροφή του παιδιού, ή εάν έχει παρέλθει εύλογο χρονικό διάστημα χωρίς να έχει υποβληθεί αίτηση κατ' εφαρμογήν της ίδιας αυτής σύμβασης, οι αρχές του κράτους στο οποίο μετακινήθηκε ή κατακρατείται το παιδί καθίστανται αρχές του τόπου της συνήθους διαμονής του παιδιού και θα πρέπει, ως δικαστικές αρχές γεωγραφικώς πλησιέστερες στον τόπο της συνήθους αυτής διαμονής, να μπορούν να ασκήσουν τη διεθνή δικαιοδοσία τους σε θέματα γονικής μέριμνας. Η σύμβαση αυτή εξακολουθεί να εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των λοιπών συμβαλλομένων μερών της ίδιας σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 60, στοιχείο ε', του ως άνω κανονισμού.
- 62 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι μια ερμηνεία του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού η οποία θα κατέληγε σε διατήρηση της διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους μέλους προέλευσης χωρίς χρονικό περιορισμό σε περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης παιδιού σε τρίτο κράτος δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε από το γράμμα της διάταξης ούτε από το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, τις προπαρασκευαστικές εργασίες ή τους σκοπούς του ίδιου κανονισμού. Μια τέτοια ερμηνεία καθιστά επίσης άνευ αντικειμένου τις διατάξεις της Σύμβασης της Χάγης του 1996 σε περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης παιδιού σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση αυτή και αντιστρατεύεται τη λογική της Σύμβασης της Χάγης του 1980.
- 63 Επομένως, όταν ένα παιδί έχει απαχθεί και μετακινηθεί σε τρίτο κράτος στο οποίο απέκτησε συνήθη διαμονή κατόπιν της απαγωγής, το δε δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής περί γονικής μέριμνας διαπιστώνει ότι, ελλείψει συμφωνίας μεταξύ των διαδίκων ως προς τη διεθνή δικαιοδοσία, δεν μπορεί να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του στο άρθρο 12 του κανονισμού 2201/2003, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, το δικαστήριο του οικείου κράτους μέλους θα πρέπει να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του στις διμερείς ή πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις που έχουν ενδεχομένως εφαρμογή, ή, ελλείψει τέτοιας διεθνούς σύμβασης, στους εθνικούς του κανόνες, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού αυτού.
- 64 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ένα παιδί έχει, κατά την ημερομηνία άσκησης της αγωγής σχετικά με τη γονική

μέριμνα, αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος κατόπιν απαγωγής και μετακίνησής του στο κράτος αυτό. Στην περίπτωση αυτή, η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να καθορίζεται σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διεθνείς συμβάσεις ή, ελλείψει τέτοιας διεθνούς σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού 2201/2003.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁶⁵ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2116/2004 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2004, έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ένα παιδί έχει, κατά την ημερομηνία άσκησης της αγωγής σχετικά με τη γονική μέριμνα, αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος κατόπιν απαγωγής και μετακίνησής του στο κράτος αυτό. Στην περίπτωση αυτή, η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να καθορίζεται σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διεθνείς συμβάσεις ή, ελλείψει τέτοιας διεθνούς σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού 2201/2003.

(υπογραφές)